

C. Scott Dixon & Beat Kümin (red.), *Interpreting Early Modern Europe* (Abingdon: Routledge 2019), 514 s.

Den akademiska undervisningen i historia befinner sig i en permanent förändringsprocess. Historiedidaktik som skolämne diskuterades till en början främst av franska pedagoger i slutet av 1600-talet – framför allt Abbé César de Saint-Réal (1639–1693) och Claude Buffier (1661–1737). Redan då handlade diskussionen om en prioritering av kunskapsförmedling respektive ett fokus på analytiska färdigheter. Medan Buffier ville förenkla elevernas inlärnin gatsade Saint-Réal på att förmedla historiska förändringars drivkrafter.

Sedan undervisningen formaliserades enligt den så kallade Bologna-processen kännetecknas våra kursplaner i detta perspektiv av ett tydligt både och. Utifrån vardagliga erfarenheter av att studenter inte kan särskilt mycket historia när de kommer från skolan – och med tanke på den minimala historieundervisningen som är obligatorisk på gymnasienivå kan inte det förvåna någon – har kunskapsförmedlingen fått ta en allt större plats i undervisningen på grundnivå. Det följer också högskoleförordningens krav på att studenter ska få en överblick av världens historia.

I praktiken ser den akademiska historieundervisningen på svenska universitet på A-nivå därför förbryllande likartad ut, med samma typ av kursupplägg, oftast snarlika litteraturlistor som domineras av ett begränsat antal handböcker som berättar världens, Europas och Sveriges historia i ett kronologiskt narrativ. Målet är uppenbarligen att förmedla stoff.

Utöver det har handboken en ohotad ställning inom ramen för vår undervisning då det finns en marknad för handböcker. Det är antagligen den enda typ av akademisk bok inom ämnet historia som ger ekonomisk avkastning, på liknande sätt som skolböcker i historia. Stora förlag är pådrivande, de flesta projekt är ambitiösa, genomarbetade och samlar ett stort antal väl publicerade, kunniga och samarbetsvilliga kollegor. Marknaden sköljs över av fler och fler handboksserier.

Den föreliggande boken är ett exempel på denna utveckling. Boken ges ut av Routledge, en av världens största förlag inom akademisk historieskrivning. Den förenar 18 historiker från sju olika länder. Knappt hälften av dem är amerikaner, endast fyra är kvinnor, ingen är från en romansk, slavisk eller skandinavisk kulturkrets. Upplägget är strängt tematiskt, där både en analytisk och en historiografisk ingång till dessa teman betonas. Målet är att skapa en förståelse för ett visst tema, genom att diskutera hur det har undersökts tidigare, hur en student kan introduceras till det och sedan hur det kan undersökas. För detta finns det även korta källtexter, utdrag ur enskilda historiska undersökningar och bilder. Då alla artiklar ligger mellan 25 och 30 sidor är det en nödvändigtvis väldigt kort sammanfattning.

Fokus ligger på politiska, idé- och kulturhistoriska teman såsom media och kommunikation, stat, krig och militär, revolution, expansion, renässans, reformation, populärkultur och magi, vetenskap och förnuft, upplysning, franska revolutionen med mera. Social- och ekonomisk historia är mera sällsynta inslag med ett kapitel om kommers och industri och ett annat om genus och sociala strukturer. Detta diskuteras mera ingående nedan för att förtydliga bokens upplägg.

Mary E. Wiesner-Hanks skriver om "Gender and social structures" genom att introducera läsaren till genusstudier och hur ämnets historiografi ser ut. Det finns även med ett kvinnoporträtt från 1630, en tryckgrafik med två soldenärer och en kvinna från 1524, två källtexter: ett anställningskontrakt för en gesäll i Paris från 1540 och en polisrapport om en man som arresterades för sodomi i Paris år 1723, dryga fyra sidor bibliografi, samt tre korta appendix med utdrag av texter från Natalie Zemon Davis (1975), Judith Bennett (2007) och David M. Luebke (2014). Allt detta ryms på 25 sidor. Det är självklart inte möjligt att vara rättvis mot ett sådant tema på 25 sidor. Men texterna är väl genomarbetade, granskade och antagligen omarbetade i flera omgångar. Det är faktiskt imponerande, hur mycket som kan sägas med så få ord.

Det är kanske för lätt att ha invändningar mot ett sådant verk. Några kommentarer kan dock hjälpa till att förtydliga bokens fördelar. Påfallande för en historiker verksam i Sverige – fast inte alls överraskande – är att de teman som undersökts har en tydlig inriktning mot "the usual suspects": Italien, Spanien, Frankrike, Nederländerna och England, i viss mån Tyskromerska riket. Dessa länder nämns många fler gånger än Polen, Sverige eller Ungern. Det är svårt att få in Östeuropa och Östersjöområdet i en eurocentristisk historieskrivning, när Europa öster om Elbefloden och norr om Hamburg verkar bli suddigt i många historikers ögon. Det beror delvis säkert på en enspråkig anglosaxisk forskarkultur som har svårt att ta in andra länders historieskrivning – även om den delvis finns på engelska.

Problemet verkar också vara att den öst- och nordeuropeiska historieskrivningen har andra erfarenheter och perspektiv än den västeuropeiska med sitt fokus på kultur- och idéhistoriska ingångar. Renässans, reformation och upplysning är väldigt stora forskningsämnen i den anglosaxiska världen, men får inte samma uppmärksamhet i andra delar av Europa. Det kan också förklara att dessa länders historieskrivning avviker från det stora västeuropeiska narrativet. Den verkar beskriva ett mer eller mindre permanent undantag, en utveckling som alltid hänger efter och får problem att smälta in i den europeiska tidigmoderna historien.

Trots denna kritik har boken betydande fördelar. Den största är att den är skriven av experter som kan sitt fält. Även det historiografiska perspektivet

är angeläget, då den förmedlar en översiktlig bild av ett temas utveckling samt viktigaste litteratur. Jag tror att studenterna har nytta av att förstå historikernas intresse för ett ämne. Det ger en historisk ingång, en sorts instuderingsfråga som kan motarbeta det monolitiska intrycket som många handböcker förmedlar som begränsar sig till att berätta hur dagens historiker anser att det egentligen har varit. Historisk kunskap blir då i sig historiserad, ämnets tematiska och metodiska utveckling fokuseras. Historia blir helt enkelt mera levande som en profession. Lika lovtvärt är försöket att ha med källmaterial och korta extrakt av klassiska studier. Dessa texter är dock oftast alldeles för korta för att kunna användas i undervisningssammanhang. Det förvånar faktiskt att förlaget och författarna inte erbjuder någon form av digital utgåva med fylligare bilagor. Boken kommer säkert mest användas som e-bok, men den digitala utgåvan innehåller inte fler källor eller bilagor än den tryckta utgåvan. Att bara utgå från den tryckta boken känns i dagens undervisningssammanhang mest som en anakronism.

Boken är ett välkommet alternativ till de allt tjockare handböcker som förklarar världens gång i kronologiska narrativ, rikt illustrerade vissa gånger, men oftast allt för oproblematiserade och opedagogiska. Den tar inte särskilt mycket hänsyn till Nordens historia, men våra studenter bör lära sig om övriga världen också, för att bättre kunna förstå vår egen historias säregenheter.

Stockholms universitet

HEIKO DROSTE

Maria Ripenberg, *Historiens vita fläckar: Om rasismens rötter i Sverige* (Stockholm: Appell 2019). 336 s.

Under de senaste åren har Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln börjat uppmärksammas på allvar, liksom Sveriges koloniala historia i allmänhet. Det är inte en dag för tidigt. Sverige hade aldrig många eller geografiskt omfattande kolonier, och antalet slavar som transporterades eller ägdes av svenska handelsmän och kolonister var onekligen lägre än i den slavhandel som organiserades av Europas stormakter. Men den skillnaden är, som journalisten Maria Ripenberg konstaterar i *Historiens vita fläckar*, endast kvantitativ och inte kvalitativ.

Ripenbergs mål är att sprida kunskap om denna för Sverige föga smickrande historia till en bredare läsekrets. Här arbetar hon som populärvetenskaplig författare på ett föredömligt sätt. Framställningen baseras framför allt på 2010-talets vitala och nyskapande forskning om svensk slavhandel och